

ZAŠTIĆENA VRSTA - RIS

Ozbiljno ugrožena zvijer na meti krivolovaca

Državni zavod za zaštitu prirode primio je dojavu o ilegalnom odstrelu dva risa. Dojava je pouzdana, no, na žalost, identitet počinitelja nije potvrđen pa inspekcija zaštite prirode i policija nisu u mogućnosti pronaći i kazniti počinitelje. Risovi su odstrijeljeni u svibnju 2010. godine, jedan na području kanjona rijeke Cetine, a drugi na Omiškoj Dinari, područje Slime, gdje je prvotno postavljena klopka, a nakon hvatanja životinja je odstrijeljena.

Ris - ugrožena vrsta

Podsjećamo da je euroazijski ris (*Lynx lynx*) u Hrvatskoj i Europi ugrožena vrsta. U Hrvatskoj je zaštićen temeljem Zakona o zaštiti prirode, Zakona o zaštiti životinja i Pravilnikom o proglašavanju divljih svojti zaštićenima i strogo zaštićenima te mnogim međunarodnim ugovorima i konvencijama (Konvencija o biološkoj raznolikosti, Bernska, CITES...) kojih je Republika Hrvatska potpisnica. Zakon o zaštiti prirode propisuje da se risa, kao i ostale strogo zaštićene divlje svojte, ne smije na bilo koji način koristiti (hvatati, držati, ubijati i sl.) ili uznemiravati, a Pravilnikom o visini naknade štete proizročne nedopuštenom radnjom na zaštićenim životinjskim vrstama kazna za ubijanje risa iznosi 20 000 kn. Zakonom o zaštiti životinja uređuju se odgovornost, obveze i dužnosti fizičkih i pravnih osoba u zaštiti životinja, uključujući i zaštitu divljih životinja u prirodi. Odredbama članka 64. ovog Zakona zabranjene su sve radnje kojima se divlje životinje u prirodi izlažu mučenju ili se trajnije onemogućavaju u obavljanju fizioloških funkcija i to onemogućavanjem pristupa vodi i drugim dijelovima staništa bitnima za opstanak vrste ograđivanjem, onečišćenjem, tjeranjem, uništavanjem, unošenjem stranih životinjskih vrsta u stanište, hvatanjem živih životinja ili usmrćivanjem životinja na način koji uzrokuje trajnije patnje. Novčanom kaznom od 30 000 do 50 000 kn kaznit će se za prekršaj pravna osoba, odgovorna osoba u pravnoj osobi novčanom kaznom od 5 000 do 10 000 kn, a fizička osoba novčanom kaznom od 5 000 do 15 000 kn ako postupi protivno odredbama članka 64. Zakona o zaštiti životinja.

Ilegalno ubijeni

Ova dva slučaja su prva zabilježena usmrćivanja risa u Hrvatskoj u 2010. godini dok je prethodne tri godine (2007., 2008. i 2009.) ukupno zabilježena smrtnost devet životinja (svake godine po tri). Na žalost, ukupna smrtnost risa je vjerojatno veća jer dio stradanja, osobito ilegalnog, ostaje nezabilježen. Sve osobe koje su ipak prijavile krivolov, izričito su tražile da ostanu anonimne zbog prepoznavanja i mogućih problema. Na taj način, i uz činjenicu da se kriminalne radnje prijav-

Odgovorno gospodarenje divljači uključuje i brigu o zaštićenim životinjskim vrstama, a predatorski način ishrane nikako nije razlog niti opravdanje za ugrožavanje opstanka vrste. Molimo lovce i preparatore za pomoć u sprečavanju krivolova i otkrivanju počinitelja te da nadležnim institucijama jave ako imaju bilo kakva saznanja.

ljuju nekoliko dana nakon izvršenja, nemoguće je izvršiti uviđaj, a kamoli pronaći materijalne dokaze. Tako je npr. 2005. godine zaprimljena prijava za životinju stradalu u okolici Udbine što nikada nije dokazano. Tijekom 2006. godine također je zaprimljena

Prethodne tri godine (2007., 2008. i 2009.) ukupno je zabilježena smrtnost devet životinja (svake godine po tri). Na žalost, ukupna smrtnost risa vjerojatno je veća, no dio stradanja, osobito ilegalnog, ostaje nezabilježen.

dojava o ilegalnom odstrelu u blizini Smiljana, dok su 2008. i 2009., također u Lici, pronađeni ostaci lešina dviju životinja za koje se pretpostavljalo da su stradale u krivolovu. Na žalost, te brojke služe za statistiku i bilježenje nestanka ugrožene vrste. Važno je naglasiti da je prvih dvadeset godina nakon reintrodukcije risa u Hrvatsku udio krivolova u ukupnoj smrtnosti risa bio tek 8 %, dok posljednjih deset godina taj postotak raste na preko 80 % zabilježene smrtnosti. Međutim, do sada su tek za dva dokazana slučaja krivolova, 2003. i 2005. godine, donesene sudske presude i izrečene novčane kazne.

Na rubu izumiranja

Smatra se da je posljednjih deset godina brojnost risa u Dinaridima u padu te da danas u Hrvatskoj živi najviše 40 do 60 životinja, a zajedno sa Slovenijom i Bosnom i Hercegovinom oko 130. Istraživanja pokazuju da bi u takvoj situaciji gubitak samo par reproduktivnih ženki mogao dovesti do izumiranja. Glavnim uzrocima pada brojnosti drže se nedostatak plijena i smrtnost uzrokovana ljudskim aktivnostima, osobito krivolovom.

Magda Sindičić, dr. vet. med.